

การประชุมการแพทย์ดั้งเดิมในกลุ่มประเทศอาเซียน และปฏิญญากรุงเทพว่าด้วยการแพทย์ดั้งเดิมของอาเซียน

อัญชลี จูทะพุทธิ*

บทความนี้เป็น การนำเสนอผลการประชุมการแพทย์
ดั้งเดิมในกลุ่มประเทศอาเซียน (Conference on Traditional
Medicine in ASEAN Countries: Regional Cooperation
on Traditional Medicine Towards Its Utilization on
the National Health Care Systems and the Primary
Health Care) ที่จัดขึ้นโดยกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทย
และการแพทย์ทางเลือกร่วมกับ สำนักเลขาธิการอาเซียน
มูลนิธินิปปอน และกองทุนภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย เมื่อ
วันที่ ๓๑ สิงหาคม - ๒ กันยายน ๒๕๕๒ ณ โรงแรม โซฟีเทล
เซ็นทารา แกรนด์ กรุงเทพฯ ในเรื่องความร่วมมือระดับ
ภูมิภาคด้านการแพทย์ดั้งเดิมเพื่อการใช้ในระบบสาธารณสุข
ของประเทศและการสาธารณสุขมูลฐาน.

การประชุมนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อวางแนวทางการ
ร่วมมือและแผนงานในการพัฒนาการ แพทย์ดั้งเดิมในด้าน
ต่าง ๆ ร่วมกันในระดับภูมิภาค และเสนอโครงการความร่วม
มือดังกล่าวเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากมูลนิธิ
นิปปอนเพื่อใช้ในการดำเนินงานโครงการต่อไป. มีผู้เข้าร่วม
ประชุมประมาณ ๒๐๐ คน ประกอบด้วย ผู้แทนประเทศ
สมาชิกอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ ๖๖ คน, วิทยากรจากองค์การ
อนามัยโลก และจากประเทศจีน ญี่ปุ่น เกาหลี และอินเดีย
แขกผู้มีเกียรติจากประเทศเนปาลและศรีลังกา ผู้แทนจาก
องค์การอนามัยโลกภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEARO)
และภูมิภาคแปซิฟิกตะวันตก (WPRO) เลขาธิการอาเซียน

และคณะทำงานจากสำนักเลขาธิการอาเซียน ประธานและ
คณะทำงานจากมูลนิธินิปปอน และผู้สังเกตการณ์ชาวไทยจาก
มหาวิทยาลัย โรงพยาบาล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์
ดั้งเดิม และเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและ
การแพทย์ทางเลือก.

การประชุมประกอบด้วย การนำเสนอในประเด็นเรื่องการ
แพทย์ดั้งเดิมโดยวิทยากรรับเชิญ, การนำเสนอรายงานของ
ประเทศสมาชิกอาเซียน, การอภิปรายกลุ่มโดยวิทยากรจาก
ประเทศจีน เกาหลี ญี่ปุ่นและอินเดีย, การประชุมกลุ่มเพื่อ
กำหนดกรอบความร่วมมือของประเทศสมาชิกอาเซียน และ
การนำเสนอผลงานวิจัยจากประเทศสมาชิกในอาเซียน ดังมี
รายละเอียดดังต่อไปนี้

การประชุมวันแรก: วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๒ ประกอบด้วย

พิธีเปิดการประชุม

เริ่มด้วยพิธีทักทาย “สถานการณ์ปัจจุบันของการแพทย์
ดั้งเดิมในกลุ่มประเทศอาเซียน” จากนั้นนายแพทย์นรา
นาควัฒนาภูล อธิบดีกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการ
แพทย์ทางเลือก กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมประชุม, นายโยเฮอิ
ซาซากาวา ประธานมูลนิธินิปปอน และ ดร. สุรินทร์ พิศสุวรรณ
กล่าวปราศรัยตามลำดับ. จากนั้นนายมานิตย์ นพอมรบดี
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข กล่าวเปิดการประชุม.
Conference on Traditional Medicine in ASEAN Coun-
tries มีนายแพทย์วิชัย โชควิวัฒน์ ที่ปรึกษากรมพัฒนาการ
แพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เป็นประธานทั้งภาค

*สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการ
แพทย์ทางเลือก

เช้าและภาคบ่าย. เรื่องที่บรรยายประกอบด้วย

- เรื่อง ***“Overview of Global Situation of Traditional Medicine in Health Care System & WHO Traditional Medicine Strategy”*** โดย Dr. Xiaorui Zhang ผู้แทนจากองค์การอนามัยโลก.

- เรื่อง ***“ASEAN regional cooperation in traditional and herbal medicine”*** โดย Dr. Bounpheng Philavong จากสำนักเลขาธิการอาเซียน.

- ***“Country Report”*** ของประเทศอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ ประเทศละ ๑๐ นาที โดยเน้นเรื่องเกี่ยวกับนโยบายการแพทย์ดั้งเดิม และความร่วมมือด้านการแพทย์ดั้งเดิมที่แต่ละประเทศต้องการ.

- การอภิปรายกลุ่มในหัวข้อ ***“Successful Integration of Traditional Medicine in the Health Care System: Experience from China, Japan, Korea and India”*** โดยวิทยากรรับเชิญจาก ๔ ประเทศ ได้แก่ Dr. Zhang Qi (Director-General, Department of International Cooperation)

ประเทศจีน, Dr. Kim Ki-ok (President, Korea Institute of Oriental Medicine) ประเทศเกาหลี, Dr. Yukihiro Goda (Director, Division of Pharmacognosy, Phytochemistry and Narcotics) ประเทศญี่ปุ่น และ Dr. S.K. Sharma (Advisor, Department of AYUSH) ประเทศอินเดีย. วิทยากรได้นำเสนอปัจจัยที่ทำให้แต่ละประเทศประสบความสำเร็จในการผสมผสานการแพทย์ดั้งเดิมเข้าในระบบบริการสาธารณสุข ปัญหา อุปสรรคที่ประสบ และแนวทางการแก้ไข เพื่อเป็นบทเรียนให้แก่ประเทศสมาชิกอาเซียนได้เรียนรู้ รวมทั้งกล่าวถึงความร่วมมือด้านการแพทย์ดั้งเดิมที่แต่ละประเทศสามารถให้แก่ประเทศอาเซียนได้ เช่น ด้านการศึกษาดูงาน, การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางการแพทย์ดั้งเดิม, ประสิทธิภาพด้านการกำหนดนโยบายด้านต่าง ๆ .

- เรื่อง ***“Project on the Promotion of the Use of Traditional Medicines in the Primary Health Care supported by the Nippon Foundation”*** โดย Mr. Suichi Ohno จากมูลนิธินิปปอน และ นายแพทย์ศุภชัย คุณารัตน-

พฤกษ์ อติตอธิตีกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ.

- เรื่อง **“Summary of the Proposed Future Collaboration”** and **“Discussion on areas of cooperation on traditional medicine, expected output, forms of cooperation, and follow-up plans”** โดย Dr. Bounpheng Philavong จากสำนักเลขาธิการอาเซียน.

- การนำเสนอและสรุป **“ปฏิญญากรุงเทพว่าด้วยการแพทย์ดั้งเดิมของอาเซียน”** (Bangkok Declaration on Traditional Medicine in ASEAN) ซึ่งมีวัตถุประสงค์สร้างและแลกเปลี่ยนหลักฐานการแพทย์ดั้งเดิมและเวชปฏิบัติทางการแพทย์ดั้งเดิม, บรรสานข้อกำหนดทางวิชาการและกฎหมายระดับชาติ, ส่งเสริมบูรณาการการแพทย์ดั้งเดิม การแพทย์เสริม การแพทย์ทางเลือก เข้าสู่ระบบสาธารณสุข และ พัฒนากิจกรรมเฉพาะต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการแพทย์ดั้งเดิม.

การประชุมวันที่ ๒: วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๕๒

เป็นการประชุมกลุ่มย่อย ๔ กลุ่ม เพื่อจัดทำ Concept paper ของโครงการความร่วมมือในประเด็นเรื่อง

๑. การจัดการองค์ความรู้ด้านการแพทย์ดั้งเดิม
 ๒. การกำหนดหลักเกณฑ์ความปลอดภัย ประสิทธิภาพ และคุณภาพของการแพทย์ดั้งเดิม
 ๓. การบูรณาการแพทย์ดั้งเดิมเข้าสู่ระบบสาธารณสุข
 ๔. การส่งเสริมการแพทย์ดั้งเดิมในงานสาธารณสุขมูลฐาน
- ในช่วงบ่ายมีการนำเสนอ concept paper ที่ได้จากการประชุมกลุ่ม ซึ่งหลังจากการประชุมประเทศที่เป็นประเทศนำจะต้องเป็นแกนในการจัดทำโครงการความร่วมมือฉบับสมบูรณ์เพื่อของบประมาณสนับสนุนโครงการจากมูลนิธิบีบีซี และดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนดไว้ต่อไป.

จากนั้น Professor Dr. Pham Vu Khanh หัวหน้าผู้แทนจากประเทศเวียดนาม ได้ประกาศแก่ที่ประชุมว่าประเทศเวียดนามจะเป็นเจ้าภาพจัดงานประชุม “การแพทย์ดั้งเดิมในภูมิภาคอาเซียน” ครั้งที่ ๒ ใน พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งนายแพทย์วิชัย โชควิวัฒน์ ประธานในที่ประชุมได้กล่าวขอบคุณประเทศเวียดนามในนามของที่ประชุม และกล่าวปิดการประชุม.

การประชุมวันที่ ๓: วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๒

ในช่วงเช้า ผู้ร่วมประชุมได้เข้าร่วมพิธีเปิดการประชุมวิชาการประจำปี การแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน และการแพทย์ทางเลือก ครั้งที่ ๖ และร่วมชมงานมหกรรมสมุนไพรแห่งชาติ ครั้งที่ ๖ ณ ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุม อิมแพ็คเมืองทองธานี และเยี่ยมชมบูธอาเซียน ซึ่งประกอบด้วยการนำเสนอกิจกรรมด้านการแพทย์ดั้งเดิมของกลุ่มประเทศอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ ในรูปแบบของโปสเตอร์ ผลิตภัณฑ์ยา และเอกสารวิชาการต่าง ๆ และนำเสนอเนื้อหาของ “Bangkok Declaration on Traditional Medicine in ASEAN” หรือ “ปฏิญญากรุงเทพ” ในรูปแบบของโปสเตอร์.

ในช่วงบ่าย วิทยากรและผู้เข้าร่วมประชุมได้ร่วมในการประชุมวิชาการประจำปี การแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน และการแพทย์ทางเลือก ครั้งที่ ๖ โดยมีการนำเสนอความสำเร็จด้านการแพทย์ดั้งเดิมในประเทศจีน เกาหลี และอินเดีย ในหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

- **“Experience of China on the establishment and management of traditional medicine hospitals and policy and progress on Traditional Chinese Medicine research”** โดย Dr. Zhang Qi ประเทศจีน.

- **“The achievement of KIOM on research and development of Korean medicines to ensure their quality, efficacy and safety”** โดย Dr. Kim Ki-ok ประเทศเกาหลี.

- **“Achievement of Ayurveda - AYUSH Systems, R&D and medicinal plant sector in India”** โดย Dr. S.K. Sharma ประเทศอินเดีย.

จากนั้น จึงเป็นการนำเสนอผลงานวิจัยของประเทศสมาชิกอาเซียน ๓ เรื่อง ได้แก่

- **“Country experience of traditional medicine kit for emergency use project in Myanmar”** โดย Mrs. Daw Thidar Swe ประเทศพม่า.

- **“Global Information Hub on Integrated Medicine ‘GlobinMed’ The one-stop portal for Traditional and Complementary Medicine”** โดย Dr. Zakiah Ismail ประเทศมาเลเซีย.

- **“Medicinal Plants of Brunei Darussalam”** โดย Dr. Chua Kui Hong ประเทศบรูไน ดารุสซาลาม.

ท้ายนี้ ใคร่ขอนำเสนอเนื้อหาของ “ปฏิญญากรุงเทพ” ซึ่งเป็นข้อตกลงและแนวทางความร่วมมือของประเทศสมาชิกอาเซียนด้านการแพทย์ดั้งเดิมที่ได้จากการประชุมนี้ ทั้งต้นฉบับภาษาอังกฤษ และฉบับที่แปลเป็นภาษาไทย โดยได้รับความกรุณาจากท่านอาจารย์ นายแพทย์วิชัย โชควิวัฒน์ อดีตอธิบดีกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก และที่ปรึกษาของกรมในปัจจุบัน.

BANGKOK DECLARATION

ON TRADITIONAL MEDICINE IN ASEAN

The delegates of the Conference on Traditional Medicine in ASEAN Countries held in Bangkok on 31 August - 2 September 2009

REAFFIRMING the purposes of ASEAN among others to maintain and enhance peace, security and stability and further strengthen peace-oriented values in the region, as enunciated by the ASEAN Charter;

ENDEAVOURING to put into operation actions stipulated in the Roadmap for an ASEAN Community (2009-2015) to facilitate research and cross-country exchange of experience in promoting the integration of safe, effective and quality Traditional Medicine, Complementary and Alternative Medicine into the national healthcare system, and across other sectors;

REITERATING the World Health Organization's specific objectives in Traditional Medicine Strategy for 2002 - 2005 to support countries to integrate Traditional Medicine with national healthcare systems, promote the safety, efficacy and quality of Traditional Medicine by expanding the knowledge-base on Traditional Medicine, increase the availability and affordability of Traditional Medicine, as appropriate, with an emphasis on access for poor populations, and promote therapeutically sound use of appropriate Traditional Medicine by providers and consumers;

ACKNOWLEDGING that Traditional Medicine is of-

ten the most widely available and affordable source of health care in ASEAN.

SEEKING to build on the gains brought about by close collaboration between ASEAN and other partners by further exploring opportunities for cooperation, sharing of knowledge and information, technical and financial assistance in Traditional Medicine;

MINDFUL of the importance of safety, efficacy, and quality of Traditional Medicine in the promotion of health, and in the prevention, diagnosis, treatment and management of diseases in ASEAN;

RECOGNISING that ASEAN Member States possess an abundance of untapped and newly discovered herbal and medicinal plants and other natural resources, as well as indigenous traditional knowledge and practices which have evolved from different ethnological, cultural, geographical, philosophical backgrounds, and the need to ensure sustainable management of biological diversity;

EMPHASIZING the importance to protect Traditional Medicine knowledge and practices

WELCOMING the support of the Nippon Foundation through the Memorandum of Agreement with the ASEAN Secretariat to assist Member States in promoting Traditional Medicine, among others.

HEREBY DECLARE:

1. To generate and share evidence-based information on traditional medicine knowledge and practices in ASEAN Member States by promoting and communicating widely and appropriately throughout the region and other partners;

2. To harmonise national technical requirements and regulations as part of ASEAN commitment to ensure safety, efficacy and quality of Traditional Medicine;

3. To promote further integration of Traditional

Medicine, Complementary and Alternative Medicine into the health care system services as a part of comprehensive national health systems, including the use of traditional medicine in the primary health care; and

4. To develop specific activities to enhance collaboration in Traditional Medicine by involving practitioners and providers, industries, non-profit and professional organizations, academia, communities as well as partner organizations as key partners.

DONE in Bangkok, Thailand, on this First Day of September in the Year Two Thousand and Nine.

ปณิธานกรุงเทพ ว่าด้วยการแพทย์ดั้งเดิมในสมาคมประชาชาติแห่ง เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ผู้เข้าร่วมการประชุม“การแพทย์ดั้งเดิมในภูมิภาคอาเซียน”
ณ กรุงเทพฯ ประเทศไทย ระหว่างวันที่ ๓๑ สิงหาคม - ๒
กันยายน ๒๕๕๒

ยืนยัน วัตถุประสงค์ของกลุ่มประเทศอาเซียนในการดำรงและ
ส่งเสริมสันติภาพ ความปลอดภัย และความมั่นคง และเพิ่ม
ความเข้มแข็งของคุณค่าแห่งสันติภาพในภูมิภาค ดังที่
ประกาศไว้ในกฎบัตรอาเซียน

พยายาม ดำเนินการให้บรรลุผลตามที่กำหนดไว้ในแผนที่นำทาง
ของประชาคมอาเซียน (พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๗) เพื่อสนับสนุน
งานวิจัยและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างประเทศใน
การสนับสนุนบูรณาการการแพทย์ดั้งเดิม การแพทย์เสริม
และการแพทย์ทางเลือกที่ปลอดภัย มีประสิทธิภาพ และมี
คุณภาพเข้ากับระบบสาธารณสุขแห่งชาติและเข้ากับภาคส่วน
อื่น ๆ.

เน้นย้ำ วัตถุประสงค์เฉพาะตามแผนยุทธศาสตร์การแพทย์
ดั้งเดิมขององค์การอนามัยโลกปี พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๘ เพื่อ
สนับสนุนการบูรณาการการแพทย์ดั้งเดิม เข้ากับระบบ
สาธารณสุขแห่งชาติ ส่งเสริมความปลอดภัย ประสิทธิภาพ และ
คุณภาพของการแพทย์ดั้งเดิม โดยเผยแพร่การแพทย์ดั้งเดิม

บนฐานความรู้ขยายบริการด้านการแพทย์ดั้งเดิมให้ครอบคลุม
และสามารถเข้าถึงได้ง่ายตามความเหมาะสม โดยเฉพาะแก่
กลุ่มประชากรที่ยากจน และสนับสนุนผู้ให้และรับบริการด้าน
การแพทย์ดั้งเดิมให้ใช้การรักษาอย่างถูกต้อง.

ยอมรับ ว่าการแพทย์ดั้งเดิมเป็นภูมิปัญญาที่ใช้ในการดูแล
สุขภาพซึ่งมีอยู่อย่างแพร่หลายและประชาชนเข้าถึงได้มากที่สุด.

แสวงหา ประโยชน์จากความร่วมมือระหว่างอาเซียนและประเทศ
พันธมิตรในการแสวงหาโอกาส เรื่อง ความร่วมมือแลกเปลี่ยน
ความรู้และข้อมูลข่าวสาร ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการ
และการเงินสำหรับการแพทย์ดั้งเดิม.

ตระหนัก ถึงความสำคัญของความปลอดภัย ประสิทธิภาพ และ
คุณภาพของการแพทย์ดั้งเดิมในการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกัน
โรคนิ่ว รักษา และจัดการกับโรค ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.

ระลึก เสมอว่ารัฐสมาชิกของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ทุกประเทศเป็นเจ้าของทรัพยากรที่ยัง
ไม่ได้ใช้ประโยชน์และมีพืชสมุนไพรและทรัพยากรธรรมชาติ
อื่น ๆ ที่เพิ่งค้นพบจำนวนมากเช่นเดียวกับความรู้และเวช
ปฏิบัติตามภูมิปัญญาพื้นบ้านซึ่งมีวิวัฒนาการจากชาติพันธุ์
วัฒนธรรม ภูมิศาสตร์ ภูมิหลังจากปรัชญาที่แตกต่างกัน รวม
ทั้งความจำเป็นที่จะต้องดูแลรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ
ให้ยั่งยืน

เน้นย้ำ ความสำคัญของการคุ้มครองภูมิปัญญาและเวชปฏิบัติ
ในการแพทย์ดั้งเดิม

ยินดีต้อนรับ การสนับสนุนจากมูลนิธินิปปอนตามบันทึกข้อตกลง
ร่วมกับสำนักเลขาธิการอาเซียนเพื่อช่วยเหลือรัฐสมาชิกในการ
สนับสนุนการแพทย์ดั้งเดิมระหว่างกัน และอื่น ๆ

จึงประกาศว่า จะ

๑. สร้างและแลกเปลี่ยนข้อมูลที่มีหลักฐานของการแพทย์
ดั้งเดิมและเวชปฏิบัติในรัฐสมาชิกอาเซียน โดยการส่งเสริม
และสื่อสารความรู้อย่างกว้างขวางและเหมาะสมทั่วภูมิภาค
รวมทั้งในประเทศพันธมิตร.

๒. บรรสานข้อกำหนดทั้งทางวิชาการและกฎหมาย
ระดับชาติโดยถือเป็นส่วนหนึ่งของพันธกรณีของอาเซียน เพื่อ
สร้างความมั่นใจเรื่องความปลอดภัย ประสิทธิภาพและคุณภาพ
ของการแพทย์ดั้งเดิม.

๓. เพื่อส่งเสริมการบูรณาการการแพทย์ดั้งเดิม การ

แพทย์เสริม และการแพทย์ทางเลือก เข้าสู่การบริการในระบบ สาธารณสุข โดยเป็นส่วนหนึ่งของระบบสุขภาพเบ็ดเสร็จของ ประเทศ รวมทั้งการใช้การแพทย์ดั้งเดิมในการสาธารณสุข มูลฐาน.

๔. เพื่อพัฒนากิจกรรมเฉพาะต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมความ ร่วมมือด้านการแพทย์ดั้งเดิม โดยดำเนินการเกี่ยวข้องกับผู้

ประกอบโรคศิลปะและผู้ให้บริการ, ภาควิทยาศาสตร์, องค์กร ที่ไม่หวังผลกำไร และองค์กรวิชาชีพ, นักวิชาการ, ชุมชน รวม ทั้งองค์กรภาคี ในฐานะภาคีหลัก.

**จัดทำที่กรุงเทพฯ ประเทศไทย ในวันที่ ๑ ของเดือน
กันยายน ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒**